

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 3(19) шілде-қыркүйек 2019
ISSN 2710-3994

Бас редактор:
Қабылдинов Зиябек Ермұқанұлы

Редакциялық алқа:

- Абашин Сергей Николаевич – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Санкт-Петербургтегі Европа университеті (Ресей)*
- Абдырахманов Толобек Абылович – тарих ғылымдарының докторы, профессор, И. Арабаев атындағы Қызығыз мемлекеттік университетінің ректоры. (Қырғызстан)*
- Аяған Бүркітбай Ғелманұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институты директорының орынбасары. (Қазақстан)*
- Әлімбаев Нұрсан – тарих ғылымдарының кандидаты, профессор, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік музейінің директоры. (Қазақстан)*
- Әбусейтова Меруерт Қуатқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Р. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының «Тарихи материалдарды зерттеу» орталығының директоры. (Қазақстан)*
- Әбіл Еркін Аманжолұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институтының директоры. (Қазақстан)*
- Голден Кэтті Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Миссисипи өңірлік мемлекеттік университеті (Mississippi Valley State University) (АҚШ)*
- Кәрібаев Берекет Бақытжанұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының меңгерушісі. (Қазақстан)*
- Қожамжарова Дария Пернешқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің ректоры. (Қазақстан)*
- Кожирова Светлана Басиевна – саясаттану ғылымдарының докторы, профессор, Фудан Университетінің Қытай және Орталық Азияны зерттеу орталығының мен «Астана» ХҒК бірлескен директоры (Қазақстан)*
- Козодой Виктор Иванович – тарих ғылымдарының докторы, профессор. (Ресей)*
- Көкебаева Гүлжауһар Какенқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты (Қазақстан)*
- Көмеков Болат Ешмұхамедұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Халықаралық қытшақтану институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Қазақстан)*
- Матыжанов Кенжехан Ісләмжанұлы – филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі, М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институтының директоры. (Қазақстан)*
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания)*
- Муртазаева Рахборхон Хамидқызы – тарих ғылымдарының докторы, Мирзо Ұлықбек атындағы Өзбекстан ұлттық университеті «Өзбекстан тарихы» кафедрасының профессоры. (Өзбекстан)*
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – PhD доктор, Гданьск қаласындағы Екінші дүниежүзілік соғыс мұражайының ғылыми қызметкері. (Польша)*
- Римантас Желвис (Želvyys Rimantas) – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Вильнюс педагогикалық университеті (Литва)*
- Самашев Зайнолла Самашұлы – археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Герман археология институтының корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Ә. Марғұлан атындағы Археология институты. (Қазақстан)*
- Сайлан Болат Санабайұлы – тарих ғылымдарының докторы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. (Қазақстан)*
- Смағұлов Оразақ Смағұлұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Балон ғылым академиясының корр.-мүшесі, Ш.Ш. Уәлиханов атындағы сыйлықтың лауреаты, ғылым мен техниканың еңбек сіңірген қайраткері, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
- Сыдықов Ерлан Бәттайұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры. (Қазақстан)*
- Таймағамбетов Жәкен Қожахметұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, ҚР Ұлттық музейі. (Қазақстан)*

Жауапты редактор:
Қаипбаева Айнагүл Толғанбайқызы

Ғылыми редактор:
Қозыбаева Махаббат Мәлікқызы

Редактор:
Кубеев Рустем Жаулыбайұлы

Жауапты хатшы:
Қоңқабаева Арайлым

Техникалық хатшы:
Хумарзах Алтынбек

Главный редактор:
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:

- Абашин Сергей Николаевич – доктор исторических наук, профессор, Европейский университет в Санкт-Петербурге (Россия)*
- Абдырахманов Толобек Абылович – доктор исторических наук, профессор, ректор Кыргызского государственного университета им. И. Арабаева (Кыргызстан)*
- Алимбай Нурсан – кандидат исторических наук, профессор, директор Центрального государственного музея Республики Казахстан (Казахстан)*
- Абусеитова Меруерт Хуатовна – доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Республиканского центра по изучению исторических материалов Института востоковедения имени Р.Б. Сулейменова (Казахстан)*
- Абиля Еркин Аманжолович – доктор исторических наук, профессор, директор Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)*
- Аяган Буркитбай Гелманович – доктор исторических наук, профессор, заместитель директора Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)*
- Голден Кэтти Стромиле (Kathie Stromile Golden) – PhD, Государственный университет долины Миссисипи (Mississippi Valley State University) (США)*
- Исмагулов Оразак Исмагулович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, член-корр. Болонской академии наук, лауреат премии им. Ч.Ч. Валиханова, заслуженный деятель науки и техники, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (г. Нур-Султан, Казахстан)*
- Карибаев Берекет Бахытжанович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, заведующий кафедрой истории Казахстана, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)*
- Кожамжарова Дария Пернешовна – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Южно-Казахстанского университета им. М.Ауэзова (Казахстан)*
- Кожирова Светлана Басиевна – доктор политических наук, профессор, содиректор Центра исследования Китая и Центральной Азии Фуданьского Университета и МНК «Астана», руководитель Центра китайских и азиатских исследований (Казахстан)*
- Козодой Виктор Иванович – доктор исторических наук, профессор (Россия)*
- Кокеебаева Гульжаухар Какеновна – доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института истории и этнологии им. Ч.Ч.Валиханова КН МОН РК (Казахстан)*
- Кумеков Болат Ешимхамбетович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, директор Международного института кипчаковедения Казахского национального университета имени аль-Фараби, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (Казахстан)*
- Матыжанов Кенжехан Слямжанович – доктор филологических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Института литературы и искусства им. М. Ауэзова (Казахстан)*
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания) Муртазаева Рахборхон Хамидовна – доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории Узбекистана» Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека. (Узбекистан)*
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – доктор PhD, профессор, главный специалист научного отдела Музея Второй мировой войны г. Годаньска (Польша)*
- Римантас Желвис (Želvyys Rimantas) – доктор педагогических наук, профессор, Вильнюсский педагогический университет (Литва)*
- Самашев Зайнолла Самашевич – археолог, доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. Германского археологического института. Институт археологии им. А.Маргулана КН МОН РК (Казахстан)*
- Сайлан Болат Санабаевич – доктор исторических наук, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)*
- Сыдыков Ерлан Батташевич – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)*
- Таймагамбетов Жакен Кожажметович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, Национальный музей РК (Казахстан)*

Ответственный редактор:
Каипбаева Айнагуль Толганбаевна

Научный редактор:
Козыбаева Махаббат Маликовна

Редактор:
Кубеев Рустем Джаулыбайулы

Ответственный секретарь:
Конкабаева Арайлым Нурболатовна

Технический секретарь:
Хумарзах Алтынбек

Editor-In-Chief:

Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Members of editorial board:

Abashin Sergei Nikolaevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, European University at St. Petersburg (Russia)
Abdyrakhmanov Tolobek Abylovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of I. Arabaev Kyrgyz State University (Kyrgyzstan)

Alimbay Nursan – Candidate of Historical Sciences, Professor, Director of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Abusseitova Meruert Khuatovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of the Republican Center for the Study of Historical Materials at R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies (Kazakhstan)

Abil Yerkin Amanzholovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Ayagan Burkhitbai Gelmanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Deputy Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Golden Kathie Stromile – PhD, Mississippi Valley State University (USA)

Ismagulov Orazak Ismagulovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Corresponding Member of Bologna Academy of Sciences, winner of Ch.Ch. Valikhanov Award, Honored Worker of Science and Technology, Professor of L.N. Gumilyov University (Kazakhstan)

Karibayev Bereket Bakhytzhonovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Head of the Department of History of Kazakhstan, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Kozhamzharova Daria Perneshovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the NAS of the Republic of Kazakhstan, rector of the M. Auezov South Kazakhstan University (Kazakhstan)

Kozhirova Svetlana Bassieva – Doctor of Political Science, Professor, Co-Director of the Center for the Study of China and Central Asia of Fudan University and the International Scientific Complex of the National Company "Astana", Head of the Center for Chinese and Asian Studies (Kazakhstan)

Kozodoi Viktor Ivanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor (Russia)

Kokebayeva Gulzhaukhar Kakenovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, chief researcher at Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology CS MES RK (Kazakhstan)

Kumekov Bolat Eshmukhambetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Director of the International Institute of Kipchak Studies of the Al-Farabi Kazakh National University, Professor at L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Matyghanov Kenzhekhan Slyamzhanovich – Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of M. Auezov Institute of Literature and Art (Kazakhstan)

Morrison Alexander – PhD, Professor, University of Oxford (UK)

Murtazayeva Rakhborkhon Khamidovna – doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of «History of Uzbekistan» of Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan. (Uzbekistan)

Panto Dmitri – PhD, researcher at the Museum of the Second World War in Gdansk (Poland)

Rimantas Želvys – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vilnius Pedagogical University (Lithuania)

Samashev Zainolla Samashevich – archaeologist, Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of German Archaeological Institute. A. Marghulan Institute of Archeology CS MES RK (Kazakhstan)

Sailan Bolat Sanabayevich – Doctor of Historical Sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Sydykov Erlan Battashevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Rector of L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Taimagambetov Zhaken Kozhakhmetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, National Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Executive Editor:

Kaipbayeva Ainagul Tolganbayevna

Scientific Editor:

Kozybayeva Makhabbat Malikovna

Editor:

Kubeyev Rustem Dzhaulybayevich

Executive Secretary

Konkabayeva Arailym Nurbolatovna

Technical secretary:

Khumarzak Altynbek

ӘОЖ 316.344.55:39(574)

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНАН СОЛТҮСТІККЕ ҚОНЫС АУДАРУ ҮРДІСТЕРІ

Жайлыбаев Д.Ж.

Еуразия ғылыми зерттеу институтының аға ғылыми қызметкері, гуманитарлық ғылымдар магистрі, Алматы қ., Қазақстан

Аңдатпа. Мақалада Қазақстанның оңтүстік облыстарынан солтүстік өңірге қоныс аудару үрдістері қарастырылған. Сонымен қатар, Солтүстік облыстардағы демографиялық ахуалдың төмендігі мен еңбек күшінің жеткіліксіздігі көрініс табады. Осы тұрғыда мемлекет тарапынан қолға алынып отырған арнайы жобалардың Солтүстікке қоныс аудару үрдісіне жалғасып отырғандығы беріліп отыр. Солтүстікке қоныс аудару жобасы еліміздегі ішкі миграциялық үрдістердің стратегиялық маңызы жоғары бағыты болып есептеледі. Түйін сөздер: миграция, солтүстік, Түркістан облысы, еңбек күші, жұмыссыздық, стратегия, демография, жастар
Түйін сөздер: Түркістан облысы, кәсіпкерлік, жоба, стратегия, жұмыссыздық, күші еңбек, солтүстік, миграция, демография, жастар, оралман

ПРОЦЕССЫ ПЕРЕСЕЛЕНИЯ ИЗ ТУРКЕСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ НА СЕВЕР

Жайлыбаев Д.Ж.

Евразийский научно-исследовательский институт, старший научный сотрудник
 г. Алматы, Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы миграций населения с Туркестанской области на Север. А также в статье отражается проблемы адаптации южных казахов к северным районам Казахстана. Автор использовал различную специальную литературу и статистические данные по вопросу миграции.
Ключевые слова: миграция, север, Туркестанская область, рабочая сила, безработица, стратегия, демография, молодежь, оралманы, проект, предпринимательство.

THE PROCESSES OF RESETTLEMENT FROM TURKESTAN REGION TO THE NORTH

Zhailybayev D.

Eurasian Research Institute, senior researcher. Almaty, Kazakhstan

Abstract. The article considers the issues of population migration from the Turkestan region to the North. And also the article reflects the problems of adaptation of southern Kazakhs to the northern regions of Kazakhstan. The author used various specialized literature and statistics on the issue of migration.
Keywords: migration, North, Turkestan region, labor force, unemployment, strategy, demography, youth, oralman, project, entrepreneurship.

Кіріспе

Қазақстанның тәуелсіз тарихындағы әлеуметтік және мәдени қатынастары ел ішіндегі миграциялық үрдістермен тікелей байланысты. Бұл еліміздің этномәдени құндылықтары мен әлеуметтік тұрақтылығының кепілі болып табылады. Осы тұрғыда оңтүстік өңірлерден солтүстік аймақтарға бағытталған қоныс аудару үрдісі өте маңызды жоба болып табылады. Бұл қазіргі Қазақстанның миграциялық саясатының негізгі бағытының бірі болып қалыптасуы керек.

Талқылау. Солтүстікке қоныс аудару баспасөз беттерінде көптеп талқылануда. Сонымен қатар, БАҚ пен әлеуметтік желілерде қоныс аударушылардың әлеуметтік жағдайы мен барған кездегі көрсетілетін мемлекеттік көмек түрлері мен мөлшері қызу пікірлерге ұласып жатыр. Сонымен қатар, Түркістан облыстық «Айғақ ТВ» арнасында «Солтүстікке қоныс аударғандар» атты екі сериядан тұратын арнайы фильм түсірілді. Бұл қалыптасып жатқан ақпараттар жергілікті жердегі әлеуметтік ерекшелік пен солтүстік өңірлердегі жұмыс күшінің аздығын алға тартады. Алайда, нақты зерттеу еңбектері әлі жарық көрмеген.

Деректері

Қазақстанның миграциялық үрдістерінің жаңа бағыты болып қалыптасып келе жатқан Солтүстікке қоныс аудару бағыты еліміздің стратегиялық маңызға ие. Осы тұрғыда көтеріліп отырған бұл тақырыптың негізгі дерек көздері Елбасы Жолдаулары, «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы», «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы және басқа да статистикалық мәліметтерден тұрады.

Әдістері

Мақала тарих ғылымының жинақтау, жүйелеу, салыстырмалы талдау сияқты әдістері арқылы жазылды. Сонымен қатар, этнология, этносоциология ғылымдарының контент сараптама, кросс-мәдени талдау әдістері де қолданылды. Бұл әдістер көтеріліп отырған тақырыпты толыққанды ашуға мол мүмкіндіктер береді.

Нәтижесі

Еліміздің ішкі миграциялық үрдістерінің бірден-бір әлеуетті бағыты – Оңтүстіктен Солтүстікке қоныс аудару үрдісі болып табылады. Жалпы, Қазақстан территориясының климатының өзгешелігіне сәйкес әр аймақта әлеуметтік-экономикалық жағдайдың да ерекшелігі байқалады. Сонымен қатар, демографиялық үрдістерден де дәл осы көріністерде көрінеді. Яғни Солтүстік аймақтардағы климаттық қолайсыздық пен шекара аймақтардағы орыс, неміс, беларус, украиндердің өз отандарына көшуі Қазақстанның бұл өңірлеріндегі демографиялық ахуалдың нашарлауына алып келді. Мысалы, 2018 жылғы статистикалық мәліметтерде ішкі көші-қон бойынша Солтүстік Қазақстанға 20,023 адам көшіп келген болса, кеткендердің саны – 21,510 адамды құраған. Дәл осындай жағдай Қостанай облысында да орын алған. Қостанай облысында келгендердің саны 35,220 адам болып, керісінше кеткендердің саны 35,985 адамға жетіп отыр. Көші қон айырмасы Солтүстік Қазақстан үшін – 1487 адамды құраса, Қостанай облысы үшін – 765 адамға тоқтап отыр [1]. Демография үшін бұл көрсеткіштер өте төменгі деңгейді көрсетеді. Оның сыртында 2018 жылдың өзінде елімізден Ресейге көшіп кеткендердің саны 36,778 адамға жетіп отыр [1]. Тәуелсіздік жылдары бастау алған экономикалық қиындықтар аймақтарда колхоз, совхоздардың күйреуіне, шалғай елді-мекендерде жұмыссыздықтың жаппай белең алуына алып келді. Себебі, солтүстік өңірдегі егін шаруашылығы негізінен 1954 жылдары Тың игеру кезеңінен жаппай қолға алынды. Бұл КСРО көлеміндегі ең ірі жобалардың бірі болды. Тың игеру тұсында Қазақстанның солтүстік аймақтарындағы тың жерлерді жаппай игеріп, жұмыс күшін КСРО-ның түкпір-түкпірінен тарта бастады. Нәтижесінде шағын ауылдар қалыптасты. Бұл ауылдардың

көпшілігі егін шаруашылығымен айналысуға бағытталды. Қалыптасқан елді мекендердің көпшілігі этномәдени әртүрлілікті басынан кешірді. Әлеуметтік құрамы жағынан колхоз жұмысшылары мен мұғалім, дәрігерлерден ғана тұрды. Осындай үлгіде қалыптасқан ауылдар нарықтық қоғамға өту кезеңінде «болашағы жоқ ауылдар» қатарын көбейтті. Бұл қараусыз бос қалған үйлер мен мектептердің жабылуына негіз болды. Кейбір өңірлерде тұтастай ауылдар бос қалды.

Қазіргі кезде жоғарыда келтірілген аймақтарға мемлекет тарапынан ерекше көзқарас қалыптасқан. Елдегі еңбек нарығындағы тепе-теңдікті қалыптастыру үшін 2013 жылы «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы қабылданды [2]. Сондай-ақ, 2017 жылы Елбасының «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты жолдауында жұмыссыздықты жою мәселелері көрініс тапты [3]. Бұл оңтүстік тұрғындарының солтүстікке жұмыс күші ретінде қоныс аударуына негіз болды.

Қоныс аудару шеңбері Түркістан, Жамбыл және Алматы облыстарының жұмыссыз азаматтарын Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Павлодар, Шығыс Қазақстан облыстарына көшірумен шектеледі. Бұл солтүстік аймақтардағы жұмыс күшінің жетіспеуін халық тығыз орналасқан Түркістан облысы сияқты оңтүстік өңірдің есебінен шешу болып табылады. Үкімет тарапынан қолға алынып отырған бұл жобалар оңтүстік өңірдегі еңбек нарығындағы бәсекелестік пен жұмыссыздықты азайтуға септігін тигізіп отыр.

2015–2018 жж. аралығында Түркістан облысынан 800-ден астам отбасы еліміздің Солтүстік өңіріне қоныс аударған. Олардың көпшілігі Солтүстік Қазақстан және Қостанай облыстарына орналастырылған. Салыстырмалы түрде қарайтын болсақ, солтүстікке қоныс аударғандардың 30% түркістандықтар құрайды.

Жалпы, солтүстік аймақтарда білім, денсаулық сақтау саласы, ауыл шаруашылығы, қызмет көрсету және т.б. салалардың мамандары жетіспейді. Ал, оңтүстік өңірлерде бұл салалар бойынша жұмыс табу қиын және үлкен бәсекелестік қалыптасқан. Осы тұрғы да Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Шығыс Қазақстан облыстарының әкімдіктері Түркістан облысы әкімдігімен еңбек ұтқырлығын қалыптастыру үшін өзара меморандумға қол қойған. Бұл келісімшарттар негізінде көшіп барушы азаматтардың орналасуы мен әлеуметтік жағдайының оңтайлы шешілуі қамтамасыз етіледі.

Қазіргі кезде көшіп барушы түркістандықтардың легін екі топқа бөліп қарастырсақ болады. Бірінші топқа, әкімшіліктің берген ақпаратына сүйеніп қана көшіп барғандар, екінші топты көшіп бармастан бұрын сол өңірлерге арнайы барып, көріп келіп бірақ көшкендер. Қазіргі кезде Түркістан облысынан қоныс аударған отбасылар Солтүстік Қазақстанның әрбір аймағында тіршілік етіп отыр. Соның ішінде Солтүстік Қазақстан облысы Уәлиханов ауданы мен Қостанай облысы Мағжан Жұмабаев аудандарына көптеп қоныстанған. Олар жергілікті әкімшілік ұсынған жұмысты істеп, қосымша шаруашылығымен де айналысады. Сонымен қатар, Солтүстікке көшіп барған түркістандықтардың арасында ірі кәсіпкерлерде қалыптасқан. Олар ауыл шаруашылығына ден қойып, асыл тұқымды мал ұстап, егін шаруашылығымен де айналысады. Оңтүстіктен барғандар солтүстіктегі қараусыз қалған ауылдардың жанданып, жабылуға таяп тұрған мектептердің қайта түлеуіне негіз болып отыр. Алайда, көшіп барғандар арасында жергілікті климатқа көнбей кейін қарай көшіп кетіп жатқандар да кездеседі. Бірақ, бұл жалпы үрдіске айтарлықтай әсер етіп отырған жоқ. Айта кететін мәселе, қоныс аударушылар қатарында Өзбекстаннан келген оралмандар да бар. Олар өз кезегінде еліміздің оңтүстігіне квота арқылы келіп, ендігі жерде үкіметтік бағдарлама аясында солтүстік өңірлерге қоныс аударуда. Оларды қызықтырып отырғаны теріскейдегі жердің кеңдігі мен егін шаруашылығының жауын суы арқылы өсуі болып табылады.

Қоныс аударушыларға көрсетіліп отырған көмек Республикалық және жергілікті бюджеттен қарастырылады. Республикалық бюджеттен бөлінетін қаражат кез келген аймаққа бірдей мөлшерде көрсетіледі. Ал, жергілікті бюджеттен қарастырылатын қаражат аймақтың экономикалық әлеуетіне қарай өзгеріп тұрады. Соның негізінде қоныс аударушыларға ұсынылатын көмектердің көлемі әр түрлі болып жатады. Республикалық бюджеттен беріліп отырған көмектің негізі бірнеше бағдарламалар аясында жүргізіліп келеді. Алғашында бұл қоныс аударудың жеңіл әрі нәтижелі болуын «Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы [2] аясында жүргізген болса, кейін нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017–2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы аясында жүзеге асырылуда [4]. Бұл бағдарлама шеңберінде көшіп барғандарға ауыл шаруашылығымен айналысуына яғни мал ұстап, жер егуіне микро кредиттер қарастырылған. Сонымен қатар, кәсіпкерлікпен айналысуға ниетті тұрғындарға кәсібіне қажетті техниканы немесе арнайы құралдар алуға бағытталған субсидиялар да белгіленген. Сондай-ақ мемлекеттік бағдарлама кәсіптік білім беру мен кәсіпкерлікті дамыту үшін арнайы курстар ұйымдастырып отыр. Ал, 2014 жылдан бастап «Серпін» бағдарламасының «Мәңгілік ел жастары - индустрияға» атты әлеуметтік жобасының аясында Солтүстік өңірлердегі оқу орындарына гранттарды көбейткен [5]. Бұл гранттар арқылы оңтүстіктен барған жастарды маман ретінде дайындап жұмыс күшін көбейту көзделген. Аталмыш бағдарламалар аясында солтүстікке қоныс аударғандардың бір жыл бойы үй жалдауға және коммуналды төлемдерді өтеуге жергілікті әкімдіктер тарапынан қаржы қарастырылған. Сонымен қатар, көшіп барушылардың әр отбасы мүшесіне 35 АЕК көлемінде белгіленген бір реттік көмек көрсетіледі [6]. Оның сыртында отын, көмір сияқты алғашқы жәрдемдер жергілікті әкімдіктер тарапынан ұйымдастырылған.

Жалпы, солтүстік аймақтар үшін негізгі қажеттілік жұмыс күші болып табылады. Соған сәйкес, қоныс аударушылардың міндетті түрде мамандық иесі болғаны құпталды. Және де, алғашқы уақыттары қоныс аударамын деушілердің міндетті түрде отбасы болуы тиіс болды. Қазіргі кезде бұл талаптар алынып тасталып, жалғыз басты мамандарды да қабылдай береді. Алайда үкіметтің қойып отырған шарттарының бірі, көрсетілген көмекті алған қоныс аударушы бір жылға дейін басқа өңірлерге көшуіне рұқсат етілмейді. Егерде себепсіз көшіп кететін болса, қоныс аударушыға берілген қаржы толығымен қайтарылуы тиіс.

Түркістан облысынан солтүстікке қоныс аудару үрдісі еліміздің миграциялық саясатында стратегиялық маңызға ие. Оның ішінде: жұмыс күші ретінде, демографиялық ахуалдың реттелуіне және облыстағы мемлекеттік тілдің дамуына оң ықпал етуде. Сондай-ақ, жергілікті халықтың ескірген ұстанымдары мен көзқарастарын өзгертіп, жаңа серпін беруге де оңтүстіктен барған халықтың әсері мол. Бұл аймақтық ерекшеліктердің тоғысып, жаңа идеялардың, тың жұмыс орындарының ашылуына мүмкіндік береді. Себебі, оңтүстіктен барып отырған қоныс аударушылардың көпшілігі, өскен ортасынан жаңа мекенге үлкен мүмкіндіктер мен бастамалар іздеп барғандар. Бұл тұрғыда қоныс аударушы халық өзінің барлық әлеуетін әлеуметтік жағдайын жақсартуға бағыттайды.

Қорытындылай келгенде, 2021 жылға дейін жоспарланып отырған бұл бағдарламаның нәтижесі еліміздің демографиялық өсімі және еңбек нарығындағы тепе-теңдікті ұстауға мүмкіндік береді. Келешекте 2015-2021 жж. аралығындағы миграциялық үрдістердің оң нәтижелері оңтүстік тұрғындарының солтүстікке үкіметтік көмектерге сүйенбей-ақ көшуіне негіз болады. Бұл еліміз үшін тек әлеуметтік-экономикалық тиімділік емес, сонымен қатар, саяси стратегиялық маңызы да жоғары болып табылады. Ол үшін Қазақстан осы бағыттағы миграциялық саясатты жалғастыруы тиіс. Сонымен қатар, қоныс аударушылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсарту үшін қолданыстағы бағдарламаларға жаңа мүмкіндіктердің ретін қарастырылуы керек. Үкімет тарапынан қолдау тауып отырған бұл бағдарлама тәуелсіз

Қазақстанның шетелдегі қазақ диаспорасын елге шақыруынан кейінгі стратегиялық маңызы бар жоба болып табылады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

- 1 Stat.gov.kz (2018). Қазақстан Республикасы халқының көші-қоны. Сілтемелер:<http://stat.gov.kz/official/industry/61/statistic/7>. Қараған уақыты: 10.09.2019.
- 2 Adilet.kz. (2013). Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы. Сілтемелер: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1300001548>. Қараған уақыты: 12.09.2019.
- 3 Akorda.kz. (2017). «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік». Сілтемелер: http://www.akorda.kz/kz/addresses/addresses_of_president/memleket-basshysy-nnazarbaevtyn-kazakistan-halkyna-zholdauy-2017-zhylgy-31-kantar. Қараған уақыты: 13.09.2019.
- 4 Adilet.zan.kz. (2017). «Еңбек» нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017–2021 жылдарға арналған бағдарламасы. Сілтемелер: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1600000919>. Қараған уақыты: 09.09.2019.
- 5 Serpin.kz (2018). О проктах Серпін. Сілтемелер: <http://new.serpin.kz/?p=1245>. Қараған уақыты: 11.09.2019.
- 6 Turkestan.kz. (2018). Көш: Оңтүстіктен – Солтүстікке. Сілтемелер: <https://turkystan.kz/article/73130-k-sh-o-t-stikten-solt-stikke>. Қараған уақыты: 12.09.2019.

References

- 1 Stat.gov.kz (2018). Qazaqstan Respublikasy halqynyn koshi-qony. Siltemeler:<http://stat.gov.kz/official/industry/61/statistic/7>. Qaragan uaqyty: 10.09.2019.
- 2 Adilet.kz. (2013). Zhumyspen qamtu 2020 zhol kartasy» bagdarlamasy. Siltemeler: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1300001548>. Qaragan uaqyty: 12.09.2019.
- 3 Akorda.kz. (2017). «Qazaqstannyn yshinshi zhangyruy: zhahandyq besekege qabiletilik». Siltemeler: http://www.akorda.kz/kz/addresses/addresses_of_president/memleket-basshysy-nnazarbaevtyn-kazakistan-halkyna-zholdauy-2017-zhylgy-31-kantar. Qaragan uaqyty: 13.09.2019.
- 4 Adilet.zan.kz. (2017). «Enbek» netizheli zhumyspen qamtudy zhone zhappaj kasipkerlikti damytudyn 2017–2021 zhyldarga arналған bagdarlamasy. Siltemeler: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1600000919>. Qaragan uaqyty: 09.09.2019.
- 5 Serpin.kz (2018). O proektah Serpin. Siltemeler: <http://new.serpin.kz/?p=1245>. Qaragan uaqyty: 11.09.2019.
- 6 Turkestan.kz. (2018). Kosh: Ontystikten – Soltystikke. Siltemeler: <https://turkystan.kz/article/73130-k-sh-o-t-stikten-solt-stikke>. Qaragan uaqyty: 12.09.2019.

МАЗМҰНЫ

Алпысбаева Қ.Б., Оралбек А. ЕР САЙЫН ЖЫРЫНЫҢ ЖИНАЛУ ТАРИХЫ.....	5
Альжаппарова Б.К. ОРТАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОНЫС АУДАРУ ТАРИХЫНАН (1920-ЖЖ. АЯҒЫ – 1930 ЖЖ. БАСЫ.).....	13
Альжаппарова Б.К. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ «ПРОДРАЗВЕРСТКАЛАР» САЯСАТТЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛДАРЛАРЫ (1918-1921).....	24
Әділжанов Н.Б. Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ҚОҒАМ НЕГІЗІН САЛУДАҒЫ РӨЛІ..	32
Әминов Т. ДӘУЛЕТКЕРЕЙ ШЫҒАЙҰЛЫ (1820–1877) – КҮЙШІ, ДАРЫНДЫ КОМПОЗИТОР, ҰЛТТЫҚ КҮЙ ӨНЕРІНІҢ НЕГІЗІН САЛУШЫЛАРЫНЫҢ БІРІ.....	41
Әпендиев Т.Ә., Қоңқабаева А.Н. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАРАҚАЛПАҚТАР: ТАРИХЫ МЕН МӘДЕНИЕТІ.....	56
Базарбаева Ғ.А., Жұмабекова Ғ.С. БАҚСЫ, АБЫЗ, ХАНШАЙЫМ? (Сақ дәуірі әйелінің мәртебесін зерттеу).....	68
Далаева Т.Т. МАРАПАТТАУДАН ШЕН АЛУҒА ДЕЙІН: РЕСЕЙ ИМПЕРИЯСЫНДА ҚАЗАҚТАРДЫҢ ӘСКЕРИ ШЕН АЛУ МЕХАНИЗМІ (XIX Ғ. БІРІНШІ ЖАРТЫСЫ).....	76
Жансүгірова Л.Б., Қағыбатқызы Н., Самашев З.С., Бекманов Б.О. ЕЛЕКЕ САЗЫ ҚОРЫМЫНАН ТАБЫЛҒАН ЕРТЕ КЕЗЕҢГЕ ЖАТАТЫН СҮЙЕК ҚАЛДЫҚТАРЫНЫҢ ГАПЛОТОПТАРЫН АНЫҚТАУ.....	86
Еришева Т.А. АТАТҮРІК БИЛІГІ КЕЗІНДЕГІ ТҮРКИЯДАҒЫ ЖӘНЕ ПОСТКЕҢЕСТІК ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТАРИХИ ЖАДЫ МЕН ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ЖАҢҒЫРТУЛАР САБАҚТАСТЫҒЫ.....	94
Жайлыбаев Д.Ж. ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНАН СОЛТҮСТІККЕ ҚОНЫС АУДАРУ ҮРДІСТЕРІ.....	100
Жолдыбаев О.М. КЕНЕСАРЫ-НАУРЫЗБАЙ: ТАРИХЫ МЕН ФОЛЬКЛОРЫ.....	105
Жуманова А.З. XX ҒАСЫРДЫҢ БІРІНШІ ЖАРТЫСЫНДАҒЫ КЕҢЕС ҮКІМЕТІНІҢ ТІЛ САЯСАТЫ.....	112
Кабдушев Б.Ж. НҰРМАҚОВ - ТҮРКСІБКЕ ҚОЛДАУ КОМИТЕТІНІҢ ТӨРАҒАСЫ.....	123
Камалов А.К., Ужкенов Е.М. ТАҢДАУ ЖӘНЕ ТАРИХ (А.А. Галиевтің 60 жылдығына орай).....	132
Мұхитов Қ. КАСПИЙ ҚҰБЫР КОНСОРЦИУМЫНЫҢ ҚҰРЫЛУ ТАРИХЫ.....	138
Мырзабекова Р.С. АЛҒАШҚЫ УНИВЕРСИТЕТТЕРДІҢ ПАЙДА БОЛУЫ МЕН ӨЗІНДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	145
Мырзабекова Р.С. ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ЕУРОПА МӘДЕНИЕТІНДЕГІ ҚАЛАНЫҢ ОРНЫ.....	154
Мырзатаева З.Б. ҚАРАТАУДЫ ГЕОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУ ТАРИХЫНАН. XVIII – XIX ҒҒ.....	161
Ноғайбаева М.С., Тоқсанбаев А.К. КӨШПЕЛІ ҚОҒАМДАҒЫ БИЛЕУШІ БЕЙНЕСІНІҢ АҢЫЗ-ЕРТЕГІЛЕРДЕГІ КӨРІНІСІ.....	174
Опабекова Ғ.П. АХМЕД ЙҮГНЕКИДІҢ ДҮНИЕТАНЫМЫ.....	181

Ошан Ж.	
ТҮМЕН, МӨДЕ БАСТАҒАН ҒҰН ШАНЬЮЙЛЕРІНЕ ҚАТЫСТЫ ДЕРЕКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДЕ КӨҢІЛ БӨЛЕТІН ТҮЙТКІЛДЕР.....	189
Сәкен С.И.	
ЕДІГЕ ТУРАЛЫ ЖЫР-АҢЫЗДАР ЖӘНЕ ТАРИХИ ШЫНДЫҚ.....	193
Тасилова Н.А., Жаппасов Ж.Е.	
ТӘУЕКЕЛ ХАННЫҢ ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТІ МЕН ОРЫС ЕЛІ АРАСЫНДАҒЫ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРДЫ НЫҒАЙТУДАҒЫ РӨЛІ.....	206
Төлеубаев Ә.Т.	
ГЕРАДОТТЫҢ СКИФТЕР ЖӨНІНДЕГІ ЕҢБЕГІ БОЙЫНША ЖАСАЛҒАН КЕЙБІР ТАРИХИ-МӘДЕНИ ТҰЖЫРЫМДАР МЕН МӘДЕНИ-ГЕНЕТИКАЛЫҚ ПАРАЛЛЕЛДЕР.....	217
Төлеубаев Ә.Т.	
САҚ-СКИФТЕР МЕН ҚАЗАҚТАРДЫҢ МӘЙІТТІ ЖЕРЛЕУ ЖӘНЕ ЖӨНЕЛТУ РӘСІМДЕРІНДЕГІ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ.....	226
Шілдебай С.Қ.	
ШЫҒЫС ТҮРКІСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖӘНЕ ОСПАН БАТЫР.....	238
Шілдебай С.Қ.	
ТҰРАР РЫСҚҰЛОВТЫҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ.....	247

СОДЕРЖАНИЕ

Алпысбаева Қ.Б., Оралбек А. ИСТОРИЯ СОБИРАНИЯ ЭПОСА «ЕР САЙЫН».....	5
Альжаппарова Б.К. ОРТАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОНЫС АУДАРУ ТАРИХЫНАН (1920-ЖЖ. АЯҒЫ – 1930 ЖЖ. БАСЫ.).....	13
Альжаппарова Б.К. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ «ПРОДРАЗВЕРСТОК» В КАЗАХСТАНЕ (1918-1921 гг.).....	24
Адилжанов Н.Б. РОЛЬ Н.А. НАЗАРБАЕВА В ОСНОВАНИИ КАЗАХСТАНСКОГО ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА.....	32
Аминов Т. ДАУЛЕТКЕРЕЙ ШЫҒАЙУЛЫ (1820–1877) – ЗНАМЕНИТЫЙ КАЗАХСКИЙ КЮЙШИ, ТАЛАНТЛИВЫЙ КОМПОЗИТОР, ОДИН ИЗ ОСНОВОПОЛОЖНИКОВ НАЦИОНАЛЬНОГО ИСКУССТВА ИСПОЛНЕНИЯ КЮЕВ.....	41
Апендиев Т.А., Конкабаева А.Н. ИСТОРИЯ И КУЛЬТУРА КАРАКАЛПАКОВ В КАЗАХСТАНЕ.....	56
Базарбаева Ғ.А., Жұмабекова Г.С. ШАМАНКА, ЖРИЦА, ПРИНЦЕССА? (К изучению статуса женщины сакской эпохи).....	68
Далаева Т.Т. ОТ ПОЖАЛОВАНИЯ К ПРОИЗВОДСТВУ: МЕХАНИЗМ ПОЛУЧЕНИЯ ВОЕННОГО ЧИНА КАЗАХАМИ В РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ (ПЕРВ. ПОЛ. XIX В.).....	76
Джансугурова Л.Б., Кагыбаткызы Н., Самашев З.С., Бекманов Б.О. АНАЛИЗ ОТЦОВСКИХ И МАТЕРИНСКИХ ЛИНИЙ ДРЕВНИХ ОБЪЕКТОВ ИЗ НЕКРОПОЛЯ ЕЛЕКЕ САЗЫ.....	86
Еришева Т.А. ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ РЕФОРМ, НАПРАВЛЕННЫХ НА МОДЕРНИЗАЦИЮ ИСТОРИЧЕСКОЙ ПАМЯТИ И НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ В ТУРЦИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ АТАТЮРКА И ПОСТСОВЕТСКОМ КАЗАХСТАНЕ.....	94
Жайлыбаев Д.Ж. ПРОЦЕССЫ ПЕРЕСЕЛЕНИЯ ИЗ ТУРКЕСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ НА СЕВЕР.....	100
Жолдыбаев О.М. ИСТОРИЯ И ФОЛЬКЛОР ОБ ЭПОСЕ «КЕНЕСАРЫ – НАУРЫЗБАЙ».....	105
Жуманова А.З. ЯЗЫКОВАЯ ПОЛИТИКА СОВЕТСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА.....	112
Кабдушев Б.Ж. НЫГМЕТ НУРМАКОВ - ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КОМИТЕТА ПО СОДЕЙСТВИЮ СТРОИТЕЛЬСТВУ ТУРКСИБА.....	123
Камалов А.К., Ужкенов Е.М. ЗНАК И ИСТОРИЯ (К 60-ЛЕТИЮ А.А. ГАЛИЕВА).....	132
Мухитов К. ИСТОРИЯ СТРОИТЕЛЬСТВА КТК.....	138
Мырзабекова Р.С. ВОЗНИКНОВЕНИЕ ПЕРВЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ В ЕВРОПЕ И ЕГО ОСОБЕННОСТИ.....	145
Мырзабекова Р.С. РОЛЬ ГОРОДА В СРЕДНЕВЕКОВОЙ ЕВРОПЕЙСКОЙ КУЛЬТУРЕ.....	154

Мырзатаева З.Б.	
ИСТОРИЯ ГЕОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ КАРАТАУ. XVIII – XIX вв.....	161
Ногайбаева М.С., Токсанбаев А.К.	
ОБРАЗ ПРАВИТЕЛЯ В ЛЕГЕНДАХ И СКАЗКАХ В КОЧЕВОМ ОБЩЕСТВЕ.....	174
Опабекова Г.П.	
МИРОВОЗЗРЕНИЕ АХМЕДА ЙҮГНЕКИ.....	181
Ошан Ж.	
ГЛАВНЫЕ ВОПРОСЫ В ИССЛЕДОВАНИИ ТЕКСТОЛОГИИ КАСАЮЩИХСЯ ИСТОЧНИКОВ О ТОУМАНЬ, МОДЭ И ДРУГИХ ГУННСКИХ ШАНЬЮ.....	189
Сакен С.И.	
ПОЭМЫ О ЕДИГЕ-ЛЕГЕНДЫ И ИСТОРИЧЕСКАЯ ПРАВДА.....	193
Тасилова Н.А., Жаппасов Ж.Е.	
РОЛЬ ТАУЕКЕЛ ХАНА В УКРЕПЛЕНИИ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ КАЗАХСКИМ ХАНСТВОМ И РУССКИМ ГОСУДАРСТВОМ.....	206
Толеубаев А.Т.	
НЕКОТОРЫЕ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЕ ВЫВОДЫ И КУЛЬТУРОГЕНЕТИЧЕСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ ПО ГЕРОДОТОВЫМ РАССКАЗАМ О СКИФАХ.....	217
Толеубаев А.Т.	
САКО-СКИФСКИЕ И КАЗАХСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ В ПОХОРОННО-ПОМИНАЛЬНЫХ ОБЫЧАЯХ...	226
Шилдебай С.К.	
ВОСТОЧНО-ТУРКЕСТАНСКАЯ РЕСПУБЛИКА И ОСПАН БАТЫР.....	238
Шилдебай С.К.	
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ТУРАРА РЫСКУЛОВА В КАЗАХСТАНЕ.....	247

CONTENTS

Alpysbaeva K.B., Oralbek A. HISTORY OF COLLECTING THE VERSIONS OF "YER SAIYN" EPIC.....	5
Alzhapparova B.K. SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE SURPLUS-APPROPRIATION SYSTEM IMPLEMENTATION IN KAZAKHSTAN (1918-1921).....	13
Alzhapparova B.K. SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE SURPLUS-APPROPRIATION SYSTEM IMPLEMENTATION IN KAZAKHSTAN (1918-1921).....	24
Adilzhanov N.B. THE ROLE OF N.A. NAZARBAYEV IN THE FOUNDATION OF THE KAZAKHSTANI DEMOCRATIC SOCIETY.....	32
Aminov T. DUULETKERY SHYGAYULY (1820–1877) – THE FAMOUS KAZAKH KÜYŞİ, TALENTED COMPOSER, ONE OF THE FOUNDERS OF NATIONAL KÜYARTS.....	41
Apendiyev T., Konkabayeva A. KARAKALPAKS IN KAZAKHSTAN: HISTORY AND CULTURE.....	56
Bazarbayeva G.A., Jumabekova G.S. SHAMANESS, PRIESTESS, PRINCESS? (ON THE STUDIES OF THE STATUS OF WOMEN IN THE SAKA ERA).....	68
Dalayeva T.T. FROM GRANTING THE RANK TO PROMOTION: MECHANISM OF MILITARY RANK OBTAINING BY KAZAKHS IN THE RUSSIAN EMPIRE (1-ST HALF OF THE XIX CENTURY).....	76
Djansugurova L., Kahbatkyzy N., Samashev Z., Bekmanov B. THE ANALYSIS OF PATERNAL AND MATERNAL LINES OF ANCIENT OBJECTS FROM ELEKE SAZY NECROPOLIS.....	86
Yerisheva T.A. THE CONTINUITY OF REFORMS AIMED AT MODERNIZATION OF HISTORICAL MEMORY AND NATIONAL CONSCIOUSNESS IN TURKEY DURING THE REIGN OF ATATURK AND POST-SOVIET KAZAKHSTAN.....	94
Zhailybayev D. THE PROCESSES OF RESETTLEMENT FROM TURKESTAN REGION TO THE NORTH.....	100
Zholdybayev O.M. “KENESSARY-NAURYZBAY”: HISTORY AND FOLCLORE.....	105
Zhumanova A. LANGUAGE POLICY OF THE SOVIET GOVERNMENT IN THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY.....	112
Kabdyshev B.Zh. NYGMET NURMAKOV - CHAIRMAN OF THE COMMITTEE FOR THE ASSISTANCE OF TURKSIB CONSTRUCTION.....	123
Kamalov A.K., Uzhkenov E.M. SIGN AND HISTORY (to the 60th anniversary of A.A. Galiyev).....	132
Mukhitov K. THE HISTORY OF THE CASPIAN PIPELINE CONSORTIUM CONSTRUCTION.....	138
Myrzabekova R.S. EMERGENCE OF FIRST UNIVERSITIES IN EUROPE AND ITS PECULIARITIES.....	145

Myrzabekova R.S. ROLE OF THE CITY IN MEDIEVAL EUROPEAN CULTURE.....	154
Myrzatayeva Z.B. HISTORY OF GEOLOGICAL RESEARCH OF KARATAU. XVIII – XIX.....	161
Nogaybaeva M.S., Toksanbaev A.K. THE IMAGE OF GOVERNOR IN TALES AND LEGENDS IN NOMADIC SOCIETY.....	174
Opabekova G.P. THE WORLD OUTLOOK OF AHMED IUGNEKI.....	181
Oshan Zh. MAJOR ISSUES IN RESEARCH OF TEXTOLOGY CONCERNING THE SOURCES ABOUT TUMAN, MODE AND OTHER HUNG SHANU.....	189
Saken S.I. THE POEM ABOUT EDDIE-LEGENDS AND HISTORICAL TRUTH.....	193
Tasilova N.A., Zhappasov Zh.E. THE ROLE OF KHAN'S TOWEKEL IN STRENGTHENING DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN THE KAZAKH KHANISM AND THE RUSSIAN STATE.....	206
Toleubayev A.T. THE HISTORICAL AND CULTURAL CONCEPTS AND CULTURAL-GENETIC PARALLELS ACCORDING TO GERDOT'S RESEARCHES ABOUT SCYTHIAN.....	217
Toleubayev A.T. THE SIMILARITIES OF THE SAKA-SCYTHIANS AND KAZAKHS IN BURIAL AND FUNERAL PROCEDURES.....	226
Shildebay S. EASTERN TURKESTAN REPUBLIC AND OSPAN BATYR.....	238
Shildebay S. THE ACTIVITIES OF TOURAR RYSKULOV IN KAZAKHSTAN.....	247

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2019. 3(19)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 30.09.2019.
Пішімі 70x100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

Е-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: <https://edu.e-history.kz>

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй